

Az ostornak látszó törvény

A külföldről érkezett támogatások bejelentési kötelezettsége

PUBLICISZTIKA - LXI. évfolyam, 15. szám, 2017. április 13.

A törvényjavaslat az EU-pénzeket és juttatásokat abban az esetben veszi ki a törvény hatálya alól, ha azok magyar költségvetési szerven keresztül érkeznek. Ha egy egyetemi kutatói alapítvány szakmailag olyan kiemelkedő, hogy közvetlenül Brüsszelben nyer el jelentős kutatási összeget (például egy nemzetközi konzorcium tagjaként), akkor máris büszkélkedhet/szégyenkezhet a külföldről támogatottság címével.

Kalandor vagyok. Életem során nem elégedtem meg az ELTE katedrájával, amelyről negyven éve tanítom – többek között – az emberi jogokat, hanem mindenféle megbízást vállaltam: kormányoknak adtam tanácsot, az ENSZ használta tanulmányaimat, s bizony attól sem riadtam vissza, hogy civil szervezetek kuratóriumában üljek, vagy éppen pénzosztó testületekben közülük válasszam ki az érdemeseket.

Ezért a T-14967 számú törvényjavaslat a „külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról” nem hagy nyugodni: fel kell tárnom kettős természetét: ostornak látszó medvecukor. Vagy: Orbán hívei szemszögéből régen várt korbács, de lényege szerint a joguralmon ejtett újabb seb.

A törvény – ha a javaslatot változatlan szöveggel fogadják el – annyira kétértelmű lesz, hogy jogállamban teljesen végrehajthatatlan marad. Az illiberális állam azonban önkényesen használhatja éppen a gumifogalmak alkalmazása révén, ez benne a fenyegető.

Kifejtem. A törvényjavaslat központi kategóriája a „közvetlenül vagy közvetve külföldről származó (...) pénzbeli vagy egyéb vagyoni jellegű juttatás”, amely egy adóéven belül eléri vagy meghaladja a 7,2 millió forintot/értéket. Különös jelentőségük lesz még a törvény hatálya alól kivont szervezeteknek és egyesületeknek. Azokról később szólok.

Kezdjük a „külföldről származó”-val. Mikor származik egy juttatás külföldről? Ha magyar állampolgár (például a Londonban dolgozó magyar kolónia) ottani bankszámláról a Heim Pál Gyermekkorház Fejlesztéséért Alapítvány számlájára utal húszezer fontot, akkor a gyermekkorház alapítványa külföldről támogatott szervezet lesz? És ha a Nagycsaládosok Országos Egyesülete kap két mikrobuszt a német testvérszervezetétől, akkor az is?

A legabszurdabb az, hogy ha az ENSZ valamely szervezete – például az UNICEF – 7,2 milliónál értékesebb támogatást nyújt Magyarországon az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványának, akkor az utóbbi is külföldről támogatott szervezet lesz.

A baj ezzel a mentalitással az, hogy a Német Evangélikus Egyház, a pápa, az ENSZ és az orosz katonai titkosszolgálat, a GRU egy dobozba kerül: ha támogatnak valakit 7,2 millió forintnál nagyobb összeggel vagy nagyobb értékű adománnyal vagy szolgáltatással, akkor az adott szervezet a törvény hatálya alá sorolódik. Ad absurdum a törvényben előírt kötelezettség, amely szerint a szervezet által kiadott „sajtótermékekben” és „egyéb kiadványokban” fel kell tüntetni a külföldi támogatás tényét, minőségbiztosítási jelvénné válik: szervezetünk annyira jó, hatékony és közcélú, hogy még az ENSZ, a NATO, a pápa, az amerikai magyar szervezetek szigorú szűrőin is átmentünk, ezért támogatnak.

A törvényjavaslat az EU-pénzeket és juttatásokat abban az esetben veszi ki a törvény hatálya alól, ha azok

magyar költségvetési szervet keresztül érkeznek. Ha egy egyetemi kutatói alapítvány szakmailag olyan kiemelkedő, hogy közvetlenül Brüsszelben nyer el jelentős kutatási összeget (például egy nemzetközi konzorcium tagjaként), akkor máris büszkélkedhet/szégyenkezhet a külföldről támogatottság címével.

A sanda szándék, hogy a „külföldi” a „gyanús” szinonimájává váljon, és ezzel az idegenellenesség még hergelhetőbb legyen, önmaga ellen fordulhat. Aki az ENSZ-t vagy a nyugati és észak-amerikai demokráciák nagyvonalú adományozóját is gyanússá és nemkívánatossá óhajtana tenni, az Észak-Korea szellemét vagy a rákosista bezárkózás politikáját idézi fel. A javaslat túrhetetlen. De nem csak ezért.

Mire utal a „közvetve”? Ha a győri Audi gyár az Universitas-Győr Alapítványnak ösztöndíjak céljára juttat a küszöbértéknél nagyobb összeget, az közvetve külföldről érkezik-e, hiszen a magyarországi Audi tulajdonosai külföldiek? Nem? Akkor a Budapesti Nyílt Társadalom Intézet Alapítvány támogatottjainak sem kell bejelenteniük a támogatásokat, mert az alapítvány hazai bejegyzésű. Igen? Akkor valamennyi olyan vállalat, intézmény támogatását, amelynek a tulajdonosai külföldi jogi személyek vagy emberek, be kell jelenteni? Abszurd. A „közvetettség” nem értelmezhető egyértelműen, ezért a jogbiztonság követelményét megszegi, alkotmány sértő.

A „vagyon jellegű támogatás” nem bevett jogi fogalom, de tegyük fel, hogy az adótörvények értelmében vett „vagyon értékére” gondol az alulképzett, sietős kodifikátor. Akkor bizony tárgyak mellett a szolgáltatások is idetartoznak. Ha a Real Madrid barátságos meccs formájában bemutatót tart a Felcsúti Utánpótlás Neveléséért Alapítvány meghívására a Pancho Arénában, akkor bizony annak értéke átugorja a 7,2 milliós határt. Lehet azontúl a saját kiadványokon (belépőjegy ilyen?!) feltüntetni a támogatottság tényét! Ha a Polgárőr Önszegélyező és Támogatási Alapítvány csereprogram keretében lengyelországi képzésre küldi tagjait, amelyért cserébe egy év múlva itt nyújtja majd szolgáltatást, akkor a barter első része már kvalifikálta a polgárörököt a kitüntetett/megbélyegző címre?

Gumifogalmak, értelmezhetetlen – ezért tetszőleges jelentéssel felruházható – fordulatok. Az önkényt tápláló feketeföld.

Ugyanilyen fordulatok jellemzik a mentesítő rendelkezéseket, amelyek meghatározzák, ki-mi nem tartozik a törvény hatálya alá. Eleve kiesnek a vállalatok, a gazdálkodó szervezetek, a kormányzati intézmények és az egyházak. A törvényjavaslat csak az egyesületekre és az alapítványokra terjed ki, de közülük is kivesz három kategóriát: a civil szervezetnek nem minősülő egyesületeket és alapítványokat (amilyenek a pártok, a bőségesen kistafírozott alapítványok vagy az önszegélyező biztosító egyesületek), a sportegyesületeket és a „vallási tevékenységet végző szervezeteket”. Kilóg a rettenetes nagy ló láb: a sportszervezeteket miért veszik ki? És a művészeteket miért nem? De ez maradjon a betérjesztő titka – miközben indokolatlan diszkrimináció, tehát a törvényjavaslat elfogadhatatlanságának egyik oka. Viszont vessünk egy pillantást a „vallási tevékenységre”. Orbán ellenfelei egy perc alatt meg fogják vádolni a miniszterelnököt azzal, hogy a potenciális terroristákat bátorító vallási intézményeket védi ezzel. Vallási tevékenység-e, amit a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Alapítvány művel? És amit az Oltalom Karitatív Egyesület? A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi törvény szerint nem, mint ahogy az oktatás sem az, akkor sem, ha vallási közösségek tartják fent az intézményt. Szóval a Pázmány is kaphatja majd a címkét? Hát, ha a támogatás a Lósy Imre Alapítvány a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karáért címére érkezik, akkor biztosan.

Ha a „külföldről támogatott” címkéről eldönthetetlen, hogy dicséret vagy gyanúok, akkor felmerül a kérdés, milyen szankciókat épített be az emberi jogi civil szervezeteket nem kedvelő előterjesztő annak érdekében, hogy azokat kordában tarthassa. A fenyegetés önmagában nem halálos: a bejelentés elmulasztása olyan következményeket von maga után, amelyeket bármely, a bírósággal közlendő adat benyújtásának mellőzése: változásbejegyzési kérelem késedelmes benyújtásához kapcsolható általános, 10 000–900 000 forintos bírság fenyeget. Ez is csak akkor, ha az ügyész kétszeri felhívását követően sem teljesíti az érintett szervezet. Az már ravaszabb kérdés, hogy az ügyész miképp fog tudomást szerezni a be

nem vallott támogatás tényéről: beleolvashat a civilszervezet bankszámlakivonatába? Lehallgathatja a telefonjait? Ha a szervezet olyan bolond, hogy a bíróság kiszabását követően sem jelenti be a támogatást, az ügyész keresetet indíthat a szervezet törlése iránt. Ebben a perben a szervezet bizonyíthatja, hogy nem minősül külföldi támogatásnak az, amiről nem tett bejelentést.

Lépjünk el a törvényjavaslat szövegétől az indokolás hazugságaihoz! Az indokolás szerint a civil szervezetek működését támogató „érdekcsoportok” a saját érdekeik előmozdítására készítetik a civil szervezeteket, akár alapvető céljaik feladását is elérve, mintegy zombivá változtatva azokat. Az indokolás fogalmazója nyilván maga elé képzelte egy szervezetet, amely igazi liberális volt, de ismeretlen hatásra egyszerre csak jobboldali konzervatív lett, ráadásul az oroszokat fenntartással kezelőből Putyin nagy barátja! Ő maga mondja: „e befolyás irányulhat valamely konkrét politikai, gazdasági döntés meghozatalára”. Rossz az, aki rosszra gondol, és az is aki Paksra és a Roszatomra! De az indokolás szerzője nem átalotta tovább gyengíteni a kormány propagandáját, mert hozzátette, hogy „átláthatatlan eredetű pénzmozgások” fenyegetik a „profitorientált szektort” és a civil szférát is. Szóval nagy a befolyásolási fenyegetés a gazdaság szférájában, ezért komoly transzparenciaszabályokat alkotnak a civil szférára vonatkozóan, nem egészen egy évvel azután, hogy a kormány kilépett a Nyílt Kormányzás Együttműködés szervezetéből, amely éppen a kormányzati átláthatóság erősítését célozza.

A jogalkotó pontosan tudhatná, hogy ha a pénzmosás és a terrorizmus ellen akar fellépni, akkor nem ilyen törvényt kell alkotnia, hanem egyszerűen be kell tartatnia a 2007. évi CXXXVI. törvényt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról, amely minden gyanús pénzmozgást azonnal jelentendővé tesz. De a kormány nem a pénzmosás és a terrorizmus ellen akar küzdeni ezzel a törvénnyel, hanem a szólásszabadság és a szabad gondolat ellen, addig akarja vegzálni a jogainkat védő civil szervezeteket, amíg azok is és a jogaink is eltűnnek.

A törvény alkalmazása a joguralom újabb próbája lesz. Maradtak-e még bírák, akik megakadályozzák, hogy a jogszabály Orbán ostoraként hasson, hogy a gumifogalmakra támaszkodva az önkényes üldözés eszközévé váljon? Ha lesznek ilyenek, akkor a törvény a híveket édesgető medvecukorrá vedlik át, pillanatnyi jó érzés a szájban, a cukrosbácsi újabb ajándéka a kétmillió nebulónak, hogy majd ha eljön az idő, ügyesen szavazzanak.